

Mēs – dzeltenā dzegužkurpīte, meža silpurene, Igaunijas rūgtlape, Lēzela lipare, smalkā najāda, plavas linlape, Lēzela vircele un Sibīrijas mēlziede – esam ES Biotopu direktivas* II pielikuma augu sugas. Mēs visas esam arī IV pielikuma sugas, jo mūs ir īpaši jāsaudzē ne tikai Natura 2000 teritorijās, bet jebkur, kur satiekat.

LIFE-IP LatviaNature projekta ietvaros visām Latvijā patlaban zināmajām Biotopu direktivas II, IV un V pielikuma sauszemes un saldūdeņu augu sugām un taksoniem tiek noteikti kvantitatīvi aizsardzības mērķi. Aizsardzības mērķi palīdzēs mums noteikt vēlamo aizsardzības stāvokli, lai mēs pie jums varētu laimīgi dzīvot vēl daudzus jo daudzus gadus. Lai arī šajā piezīmju grāmatiņā par galvenajām varonēm esam izraudzītas tikai astoņas sugas, tomēr kopumā mūsu ir daudz vairāk.

Latvijā patlaban ir zināma 21 Biotopu direktivas II un IV pielikuma augu suga un četras V pielikuma sugas un taksoni (mēs visi esam uzskaitīti šīs grāmatiņas beigās). Divas sugas – sānziedu mēringija un sirdslapu māncirvene – mūsu pulciņam pievienojās pavisam nesen, jo Latvijā pirmo reizi atrastas 2020. un 2021. gadā. Savukārt par vienkāršo ķekarpapardi ir bēdīgāks stāsts – pēdējo reizi suga Latvijā konstatēta 2000. gadā un vēlāk vairs nav atrasta, tādēļ pastāv pamatotas bažas, ka tā Latvijā diemžēl ir izzudusi.

Šīs grāmatiņas lappusēs jūs atradīsiet mūsu rakstītās vēstules jums, kurās iepazīstināsim ar savu dzīvi, un to, kā mums klājas Latvijā. Lūdzu, ņemiet vērā vēstulēs rakstīto, saudzējiet mūs un rūpējieties, lai mēs pie jums varētu dzīvot ilgi un laimīgi!

Jūsu Biotopu direktivas augu sugas

*Padomes Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību

Es esmu Latvijas mežu karaliene - Krāšņākā un lielākā Latvijas savvaļas orhideja. Vai jūs zināt vēl kādu augu Latvijā, kas var lepoties ar 10 cm lielu ziedu? Mans košais izskats noteikti ir bijis par iemeslu tam, ka es esmu viena no pirmajām sugām pasaulē, kas ieguvusi aizsardzības statusu. Mana daile tiek apjūsmota jau kopš 16. gadsimta. 2023. gads ir mans veiksmīgais gads, jo LIFE-IP LatViaNature projekta ekspertiem - Otaram Opermanim, Agnesei Priedei un Lindai Uzulei - Vidzemē izdevās atklāt manu līdz šim lielāko zināmo augšanas vietu Latvijā, kur 60 ha lielā platībā draudzīgi dzīvojam ap 3000 karalienēm! Ikviens mani vēlas kaut reizi dzīvē redzēt, bet tikai retajam tas izdodas. Tie laimīgie, kuriem izdevies skatīt mani vaigā, ir mana skaistuma apburti uz visu mūžu. Bet ziniet, skaistam būt nemaz nav viegli - dažreiz cilvēka prāts no mana skaistuma apžilbinās tik ļoti, ka vīrš mēģina mainīt manu mājvietu, pārstādot mani savā piemājas puķu dārzā, bet tur es dzīvot nespēju, jo manas mājas ir auglīgi, mēreni mitri un mitri meži. Es noteikti neesmu vientuļniece, jo, lai manas sēklas spētu izdīgt, man ir nepieciešams izveidot ļoti ciešas attiecības ar augsnē esošajām sēnēm. Un puķu dobē to izdarīt īsti nav iespējams. Tādēļ, mīlie cilvēki, priecājieties un apbrīnojiet mani tikai ar acīm, jo skaistums var būt ļoti ievainojams!

Ar mīļiem sveicieniem,
Dzeltenā dzegužkurpīte

"Aizved mani uz Stīteres siliem, kad tur sila purenes zied".
Diemžēl šī skaistā ulda Marklīvēča dziesma lielākoties attiecas uz manu tuvu radniecīci - pļavas silpureni, jo es, galvenokārt, esmu sastopama Latvijas austrumu un vidus daļā. Kurzemē jūs mani satiksiet reti, bet, kas meklē, tas agrāk vai vēlāk arī atrod. Es esmu pavasara vēstnese - ar saviem koši violetajiem ziedu zvaniem es iezvanu pavasari, jo esmu viens no visagrāk ziedošajiem augiem. Atšķirībā no daudziem citiem augiem, es pasaulei aplūkot vispirms doodu ziedus un tikai pēc ziedēšanas parādu arī savas lapas. Es ļoti mīlu gaismu - ja citi augi ļoti jūtas tumšos mežu biežokņos, tad es tādos pilnīgi noteikti nespēju dzīvot. Man ir nepieciešami skraji, sausi priežu meži, kuros es varu ļauties saules peldēm. Tiklīdz kā virs manis augošie koki pārāk cieši saslēdz savus vainagus vai arī sūnas izveido biezus paklājus, tā es sajūtos šajā vietā neiederīga un šo mājvietu pametu. Lai tā nenotiktu, man ir nepieciešamas jūsu patīdzīgās rokas, kuras izcērt mani noēnojošos kokus un krūmus un uzirdina biezos sūnu paklājus. Tad es ik pavasari jūs iepriecināšu ar saviem pūkainajiem ziedu zvaniem, kas, vējā liegi šūpojoties, teiks jums paldies par patīdzību!

Pateicībā,
Meža silpurene

Es nāku no ekskluzīvo sugu saimes, jo no visām pasaules valstīm par savām mājām esmu izvēlējusies tikai Latviju un Igauniju. Tiesa - Igaunijā jūs mani varat satikt daudz biežāk nekā Latvijā, tādēļ arī Igaunijai ir tas gods būt par mana vārda nesēju. Latvijā manu daili pirmo reizi pamanīja 1844. gadā. Kādu laiku jūs domājāt, ka es Latviju esmu pametusi, un paguvāt pat ierakstīt Sarkanās grāmatas izzudušo sugu kategorijā. Bet tie bija maldi - es nekur nebiju pazudusi, man vienkārši pārāk labi padevās spēlēt pastēpes ar jums. Mana atdzimšana notika 1991. gadā, kad botāniķim Uvīm Suško izdevās mani atkal atrast un es varēju atgūt savu pilntiesīgo vietu lielajā Latvijas augu ģimenē, kur mitinos mitrās, kalķainās meža pļaviņās. Manos plānos noteikti neietilpst Latvijas pamešana, bet, lai es šeit labi justos, jums man ir jāpatīdz - šad un tad, lūdzu, atnāciet mani apciemot un patīdziet sakārtot manu mājvietu - izcērtiet krūmus, nopļaujiet zāli un savāciet to. Tad es ilgi dzīvošu pie jums un priecēšu jūs ar savu daili!

Ar cieņu,
Igaunijas rūgtlape

Es esmu orhideja - savā augumā stāka un izskatā mazāk koša kā citas manas radnieces. Mani neuzkrītošie, zalgandzeltenie ziedi krāšņumā nevar konkurēt ar violeti rozā ziedošajām dzegužpirkstītēm un dzegužpuķēm, tādēļ esmu daudz grūtāk pamanāma. Es esmu sastopama visā Latvijas teritorijā un manas mājas, galvenokārt, ir kalķaini zāļu purvi un pārejas purvi. Savu vārdu es esmu ieguvusi, pateicoties 17. gadsimta ārstam un botāniķim Johannesam Lēzelam. Pirmās ziņas par mani Latvijā ir jau kopš 1839. gada, bet mans pirmais herbārijs ievākts Tukuma apkārtnē tālajā 1848. gadā. Savu ziedēšanu es sāku tikai ceturtajā dzīves gadā un pēc noziedēšanas man izveidojas pogaļa, kura sevi spēj glabāt ļoti lielu sēkļu skaitu - līdz pat 4270 sēklām. Diemžēl no šī lielā sēkļu daudzuma par jaunām liparēm kļūst pavisam niecīgs skaits, jo, kā jau orhideja, es esmu diezgan cimpertīga dāma, un nespēju augt jebkurā pārmitrā vietā. Bet, vai jūs zināt, ka man ir īpašs pazemē esošs uzkrājējorgāns, ko sauc par neisto sīpolu? Neistais sīpols man patīdz uzkrāt barības vielas, lai es spētu izdzīvot arī ziemā. Redziet, cik daba ir gudra un tālredzīga, izdomājot dažādus interesantus pielāgojumus, lai mums - augiem - patīdzētu!

Jūsu Lēzela lipare

Es esmu ūdensaugšs, pie tam ļoti sens ūdensaugšs, kas saglabājies vēl no leduslaikmeta beigām, tādēļ mani dēvē par reliktu sugu. Latvijā es dzīvoju tikai dzīros un tiros ezeros, bet citviet pasaulē es mītu arī iesāļos jūras seklūdeņos. Manu ļoti augsto dzīves standartu dēļ man neklājas viegli - visā pasaulē es esmu sastopama vairs tikai 58 atradnēs. Latvijai manā sirdī ir īpaša vieta, jo tieši Latvija var lepoties ar manu lielāko un bagātāko atradni pasaulē - manu mīļo Sivera ezeru. Es esmu ļoti pateicīga botāniķim Uvīm Suško, jo ja nebūtu Uvja, tad visticamāk jūs visi par manu klātesamību Latvijā nemaz neko nezinātu. Kopš 2006. gada, kad Uvis mani pirmo reizi atrada Ārdava ezerā, manu zināmo Latvijas mājvietu skaits jau pieaudzis līdz septiņiem ezeļiem! Es noteikti slēpjos vēl kādā Latvijas ezerā, tāpēc nepārstāļiet mani meklēt! Manas lielākās bažas ir saistītas ar Latvijas ezeru nākotni, jo manas mājvietas piesārņot var ātri, bet to attīrīšanās procesi ilgst vairākus gadu desmitus. Tādēļ saudzēļiet un rūpēļieties par Latvijas ezeļiem, lai arī pēc 100 un 200 gadiem Latvija var lepoties, ka tā ir mītnes vieta tik senai augu sugai kā es.

Patiesā sirsnībā,
Smalkā najādā

Es esmu austrumniece - ja gribat mani satikt, jums jābrauc pie manis ciemos uz Latvijas austrumu daļu. Es esmu sastopama samērā šaurā areālā Eiropas vidus un austrumu daļā, un Latvijas līnlapju populācija atrodas pat nedaudz ārpus manas populācijas vienlaidus areāla. Starp citu, es esmu pusparazītisks augs, tas nozīmē, ka organiskās vielas es spēju fotosintezēt pati, bet ūdeni un minerālvielas aizņemos (uz neatdošanu) no citiem augiem, kurus mīļi dēvēju par donoraugiem. Man, atšķirtībā no daudziem citiem aizsargājamiem augiem, nav nepieciešama luksusa klases mājvieta - es nesmādeju ne ceļmalas, ne mežmalas, ne aizaugošās atmatas. Ļoti labi es jūtos arī sausos zālājos, no kuriem daži pieder pie ekskluzīvajiem dabiskajiem zālājiem. Es esmu viesmitīga - man patīk, ka pie manis nāk ciemos un nedaudz patraucē ar savu klātbūtni manu rimto dzīvi, tādēļ mani pieskaita pie sugām, kas atkarīgas no traucēļumiem. Savā karaļvalstī es gribu valdīt viena, tādēļ man itin nemaz nepatīk konkurēt ar citiem augiem. Tā kā es esmu augumā sīka, tad visticamāk šajā konkurences cīņā zaudētu par mani daudz lielākiem augiem. Tādēļ, lai es savā karaļvalstī justos labi, jūs, cilvēki, ik pa laikam esiet laipni gaidīti manā mājvietā, lai ar nelieliem traucēļumiem - koku un krūmu izciršanu, skrajas veģetācijas veidošanu - palīdzētu man konkurences cīņā un uzlabotu manas dzīves apstākļus!

Uz tikšanos,
Pļavas līnape

Es esmu jūrmalniece. Nē, es nedzīvoju Jūrmalas pilsētā, bet manas mājas ir jūrmalas kāpas, tādēļ sevi dēvēju par jūrmalnietī. Es dzīvoju tikai šaurā Latvijas, Lietuvas, Polijas un Vācijas jūras piekrastes joslā, tādēļ mani sauc par Baltijas jūras dienvidaustrumu piekrastes endēmu. Starp citu, līdzīgi kā Lēzela lipare, arī es par savu vārdu esmu pateicīga vācu ārstam un botāniķim Johannesam Lēzelam. Jūs varbūt domājat, ka mana dzīve ir viena vienīga idille, ar laiskām saules peldēm jūras krastā, bet diemžēl man jūs ir jāapbēdina - realitāte ir daudz skarbāka. Man nākas turēties pretī gan stiprām vēju brāzmām, gan bangojošiem jūras vilniem. Tieši šī iemesla dēļ, man ir izveidojusies spēcīga sakņu sistēma. Bet dažkārt arī tā man nespēj palīdzēt - gadās, ka vēja māte satrakojas tik ļoti, ka ar jūras patīdzību aizskalo prom manas mājas, un līdz ar mājām prom aizskalota tieku arī es... Tāda ir tā skarbā dzīves realitāte. Bet nebēdājiēt - manas sēklas ir gana izpras un es plašajās jūrmalas kāpās spēšu atrast sev citu mājvietu. Tad jūs vasarā atnāksiet uz jūrmalu, izklāsiēt savu dvieļti un es jums piemiegšu ar aci, sakot: "Esiet sveicināti Lēzela virceles pasaulē!" Izturieties pret to ar cieņu, tad jūs vienmēr būsiēt laipni gaidīti ciemiņi jūrmalas kāpās!

Uz drīzu redzēšanos,
Lēzela vircele

Es esmu Latvijas lielais retums - sastopama tikai divās vietās! Latvijā es esmu zināma jau kopš 1790. gada. Diemžēl lielākajā daļā manu agrāk zināmo augšanas vietu jūs mani vairs neatradīsiet - dažādu iemeslu dēļ, es tajās esmu izzudusi. Latvijā par savām mājvietām es esmu izraudzījusi avotainas, ar kalķi bagātas vietas, kas senāk izmantotas siena plaušanai un ganīšanai. Ilgu laiku es biju zināma tikai kā Krustkalnu dabas rezervāta iemītniece, bet, pateicoties dabas retumu zinātnījam Ansim Opmanim, 2004. gadā visa Latvija uzzināja, ka esmu sastopama arī netālu no Siguldas esošajos Zušu - Staiņu sēravotos. Es esmu ilgdzīvotāja - mans vidējais dzīves ilgums ir 61 gads, bet dažkārt varu nodzīvot ievērojami garāku mūžu par cilvēku, sasniedzot pat 134 gadu vecumu. Esmu reliktā kalnu pļavu suga, kas aug mazās, izolētās populācijās, ar zemu izplatšanās spēju. Šo iemeslu dēļ es esmu kritiski apdraudēta. Es melotu, ja teiktu, ka man Latvijā klājas viegli. Manas atradnes aizaug un katru gadu aizvien mazāks skaits augu tajās uzziēd. Bet es ļoti ceru uz skaistāku nākotni, jo pavisam nesen abās manās augšanas vietās ir uzsākti apsaimniekošanas darbi, kuru mērķis ir uzlabot tieši manus dzīves apstākļus. Tādēļ ticu, ka nākamreiz, kad jūs satikšu, varēšu jums savu stāstu stāstīt daudz pozitīvākās noskaņās!

Visu labu vēlot,
Sibīrijas mēlziede

Biotopu direktīvas II un IV pielikuma augu sugu saraksts

Spilvainais auctis (*Agrimonia pilosa*)
Purva zirdzene (*Angelica palustris*)
Vienkāršā ķekarpaparde (*Botrychium simplex*)
Zaļā buksbaumija (*Buxbaumia viridis*)
Sirdslapu mārcirvene (*Caldesia parnassifolia*)
Platlapu cinna (*Cinna latifolia*)
Dzeltenā dzegužkurpīte (*Cypripedium calceolus*)
Smiltāja nelķe (*Dianthus arenarius* ssp. *arenarius*)
Zaļā divzobe (*Dicranum viride*)
Lapzemes āķīte (*Hamatocaulis lapponicus*)
Spidīgā āķīte (*Hamatocaulis vernicosus*)
Sīrijas mēlziede (*Ligularia sibirica*)
Lēzela vircele (*Linaria loeselii*)
Lēzela lipare (*Liparis loeselii*)
Sānziedu mēringija (*Moechringia lateriflora*)
Lokanā najāda (*Najas flexilis*)
Smalkā najāda (*Najas tenuissima*)
Meža silpurene (*Pulsatilla patens*)
Igaunijas rūgtlape (*Saussurea alpina* ssp. *esthonica*)
Dzeltenā akmeņlauzīte (*Saxifraga hirculus*)
Pļavas linlape (*Thesium ebracteatum*)

IV pielikuma augu sugu taksonu saraksts

Zilganā baltsauntīte (*Leucobryum glaucum*)
Staipekņu klase (*Lycopodium* spp.)
Sfagni (*Sphagnum* spp.)
Kladoniju apakšģimts kladonas (*Cladonia* spp.)

